

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2022-2-024

(Önaraştırma)

Karar Sayısı : 22-28/443-180

Karar Tarihi : 23.06.2022

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE

Üyeler : Ahmet ALGAN (İkinci Başkan), Hasan Hüseyin ÜNLÜ,
Ayşe ERGEZEN, Cengiz ÇOLAK, Berat UZUN

B. RAPORTÖRLER: Ömer Volkan YAZAR, Hasan Yıldırım KARAYEL,
Celal Umur CAN, Muhammet Cuma KÜRKCÜ

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN

: -Ahmet TANRIBUYURDU

Tosunburnu Köyü No:17 A/A Merkez/Kırşehir

-Emin Helal Et ve Gıda A.Ş.

Atariye Mah. Oğlaktepe Mevkii Kümeevler Sokak No:83/1 16510
Mustafakemalpaşa/Bursa

-Göktaşlar Et-Et Ürünleri Yan Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Doğrular Mah. Doğrular Sok. Nizip/Gaziantep

-Namet Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Akse Mah. Fevzi Çakmak Cd. No:132 Çayıröva/İzmit

-Pınar Entegre ve Un Sanayi A.Ş.

503. Sk. No:224 35730 OSB/Kemalpaşa/İZMİR

-Sultan Et ve Gıda Üretim Tic. Paz. Ltd. Şti

Gimat Toptancılar Sitesi 2.Blok No: 56 Macunköy/Ankara

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Kırmızı et sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; sosyal medyada yapılan paylaşımlarla ve besicilik yapan teşebbüslerin de içinde bulunduğu WhatsApp gruplarındaki iletişimler ile kırmızı et arzının teşebbüsler tarafından kontrol edildiğine ve ilgili sektörde suni fiyat artışlarının oluşturulduğuna yönelik olarak Bakanlığa çok sayıda ihbar yapıldığı, sektörde yer alan sivil toplum kuruluşlarının basında yapmış olduğu açıklamaların da bu ihbarları destekler nitelikte olduğu ifade edilerek söz konusu durumun 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) çerçevesinde incelenmesi talep edilmiştir.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 13.05.2022 tarih ve 27982 ile giren başvuru, 16.05.2022 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 22-22/359-M sayı ile kırmızı et sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) Başkanlık Makamının 16.05.2022 tarihli ve 43793 sayılı oluru uyarınca, 17.05.2022 tarihinde başlayan önaraştırma kapsamında 18.05.2022 tarihinde Ahmet TANRIBUYURDU'da, Emin Helal Et ve Gıda A.Ş.'de (EMİN ET), Göktaşlar Et-Et

Ürünleri Yan Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'nde (GÖKTAŞLAR), Namet Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'de (NAMET), Pınar Entegre ve Un Sanayi A.Ş.'de (PINAR ET) ve Sultan Et ve Gıda Üretim Tic. Paz. Ltd. Şti.'de (SULTAN ET) yerinde inceleme yapılmıştır.

- (5) Ayrıca, dosya kapsamında kırmızı et sektörüne ilişkin ayrıntılı bilgilere ulaşmak için Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği¹ (TÜKETBİR) ve Ulusal Kırmızı Et Konseyi² (UKON) Başkanı Ahmet HACİLİNCE ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.
- (6) 22-22/359-M sayılı Kurul kararı uyarınca düzenlenen 15.06.2022 tarih ve 2022-2-024/ÖA sayılı Öneri Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (7) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; dosya konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında İnceleme Yürütülen Teşebbüsler

I.1.1 AHMET TANRIBUYURDU

- (8) AHMET TANRIBUYURDU, faaliyetlerine 2017 yılında Kırşehir'de başlamış olan gerçek kişi tacirdir. Sığır ve manda yetiştiriciliğinin yanı sıra kümes hayvanları hariç olmak üzere canlı hayvanların toptan ticareti faaliyetini yürütmektedir. Gerçek kişi tacir olan AHMET TANRIBUYURDU faaliyetlerini tek başına yürütmekte olup tacirin herhangi bir bağlı ortaklığı veya iştiraki bulunmamaktadır. AHMET TANRIBUYURDU'nun 2021 yılı cirosu (.....) TL'dir

I.1.2 Emin Helal Et ve Gıda A.Ş. (EMİN ET)

- (9) EMİN ET, 2018 yılında faaliyetlerine başlamış Bursa merkezli kırmızı et üretim, parçalama ve sakatat işleme teşebbüsüdür. EMİN ET, 40.000 metrekare açık ve 13.000 metrekare kapalı alana sahip tesislerinde günlük 450 adet büyükbaş (dana), 3.180 adet küçükbaş (kuzu) kesim kapasitesine sahiptir. Teşebbüsün bağlı ortaklığı veya iştiraki bulunmamaktadır.

Teşebbüsün ortaklık ve yönetim yapısı bilgilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 1- EMİN ET Ortaklık Yapısı

Hissedarlar	Oran (%)
Memetemin ARSLAN	(.....)
Nezir ARSLAN	(.....)
Niyazi ARSLAN	(.....)
Toplam	100

Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler

¹ TÜKETBİR, 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu kapsamında il ve ilçelerde kurulu Kırmızı Et Üretici Birliklerinin talebi ve bir araya gelmesi ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının onayı ile tescilli yapılarak kurulmuş olan ve Kırmızı Et Üretici Birliklerinin ürettikleri kırmızı etin ulusal düzeydeki üretim planlamasına ve pazarlamasına ilişkin kurallara uyulmasında üyelerine yardımcı olmak ve üyelerini yönlendirmek amacını taşıyan bir merkez birliğidir.

² UKON, kamu ve özel sektör işbirliği içerisinde, kırmızı et sektörünün gelişmesine, üreticinin desteklenmesine, piyasada fiyat istikrarının sağlanmasına ve tüketicilerin daha kaliteli, sağlıklı ve güvenilir kırmızı et ve et ürünleri tüketmesine katkı sağlayacak faaliyetlerde bulunmak amacını taşıyan bir teşebbüs birliğidir.

22-28/443-180

Tablo 2- EMİN ET Yönetim Yapısı

Memetemin ARSLAN	Yönetim Kurulu Başkanı
Nezir ARSLAN	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Niyazi ARSLAN	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

- (10) EMİN ET'in 2021 yılı cirosu (.....) TL'dir.

I.1.3 Göktaşlar Et-Et Ürünleri Yan Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (GÖKTAŞLAR)

- (11) GÖKTAŞLAR, 1998 yılında Şerif GÖKTAŞ ve Mahmut GÖKTAŞ tarafından Gaziantep'te kurulmuştur. 500.000 metrekare açık alan üzerinde kurulu 250 metrekare kapalı alana sahip tesiste büyükbaş ve küçükbaş hayvan alım satımı, et ve et ürünleri, hayvansal ürünler, her türlü yağ, sakatat, deri ve hayvansal yem alım satım ve imalatı gibi faaliyetlerinde bulunmaktadır. Teşebbüsün ortaklık ve yönetim yapısı bilgilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 3- GÖKTAŞLAR Ortaklık Yapısı

Hissedarlar	Oran (%)
Şerif GÖKTAŞ	(.....)
Mehmet GÖKTAŞ	(.....)
Mustafa GÖKTAŞ	(.....)
Toplam	100
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

Tablo 4- GÖKTAŞLAR Yönetim Yapısı

Mehmet GÖKTAŞ	Müdürler Kurulu Başkanı
Şerif GÖKTAŞ	Müdür
Mustafa GÖKTAŞ	Müdür
E. Müjgan GÖKTAŞ	Müdür
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

- (12) GÖKTAŞLAR'ın 2021 yılı cirosu (.....) TL'dir.

I.1.4 Namet Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. (NAMET)

- (13) NAMET, 1998 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Teşebbüsün ana faaliyet konusu taze ve dondurulmuş et ve et yan ürünlerinin üretimi, hayvan besiciliği, hazır yemek (pişmiş döner, pişmiş köfte) üretiminin ve satışının gerçekleştirilmesidir. Teşebbüs Namet ve Maret markaları altında üretim yapmakta olup teşebbüsün herhangi bir bağlı ortaklığı ya da iştiraki bulunmamaktadır. Şanlıurfa'da çiftliği ve kesimhanesi, Kocaeli'de karkas parçalama ve et işleme tesisleri, İstanbul'da et işleme tesisleri, Ankara, İzmir ve Antalya'da satış depoları bulunmaktadır. Teşebbüsün ortaklık ve yönetim yapısı bilgilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 5- NAMET Ortaklık Yapısı

Hissedarlar	Oran (%)
Gulf Delicatessen Investors S.A.R.L.	(.....)
Haluk KAYAR	(.....)
Faruk KAYAR	(.....)
Hikmet KAYAR	(.....)
Nurettin KAYAR	(.....)
Özcan ALBAK	(.....)
Toplam	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

Tablo 6- NAMET Yönetim Yapısı

Haluk KAYAR	Yönetim Kurulu Başkanı
Nurettin KAYAR	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Faruk KAYAR	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Özcan ALBAK	Yönetim Kurulu Üyesi
Alptekin DİLER	Yönetim Kurulu Üyesi
Walid Michel MAJDALANI	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

- (14) NAMET'in 2021 yılı cirosu (.....) TL'dir.

I.1.5 Pınar Entegre ve Un Sanayi A.Ş. (PINAR ET)

- (15) PINAR ET, Türkiye'nin ilk özel bütünleşmiş et tesisi olarak 1985 yılında kurulmuş olup teşebbüsün merkezi İzmir'dedir. Teşebbüs şarküteri ürünlerinin, dondurulmuş et ürünlerinin, dondurulmuş unlu ürünlerin, dondurulmuş deniz ürünlerinin, dondurulmuş organik et ürünlerinin, dondurulmuş bitki bazlı ürünlerin, konserve et ürünlerinin ve işlenmemiş et ürünlerinin üretimi ve satışı faaliyetini yürütmektedir. 50.000 metrekare kapalı alan olmak üzere toplam 260.000 metrekarelik bir tesise sahiptir. Teşebbüs, bünyesindeki kırmızı et ve hindi eti kesimhanesi ve parçalama tesisleri, kırmızı et ve hindi eti üretim ve depolama tesisleri, deniz ürünleri tesisiyle bütünleşmiş bir yapıya sahiptir. Yurt içinde ve yurt dışında pazarlama, dağıtım, hayvan yemi, besicilik ve enerji sektörlerinde faaliyet gösteren iştirakleri bulunmaktadır. Teşebbüsün ortaklık ve yönetim yapısı bilgilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 7- PINAR ET Ortaklık Yapısı

Hissedarlar	Oran (%)
Yaşar Holding A.Ş.	(.....)
Pınar Süt Mam. San. A.Ş.	(.....)
Diğer (Halka Açık Kısım)	(.....)
Toplam	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

Tablo 8- PINAR ET Yönetim Yapısı

Emine Feyhan YAŞAR	Yönetim Kurulu Başkanı
İdil YİĞİTBAŞI	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Kemal SEMERCİLER	Yönetim Kurulu Üyesi
Yılmaz GÖKOĞLU	Yönetim Kurulu Üyesi
Mehmet AKTAŞ	Yönetim Kurulu Üyesi
Sezai BEKGÖZ	Yönetim Kurulu Üyesi
Fatma Dilek YARDIM	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

- (16) PINAR ET'in 2021 yılı cirosu (.....) TL'dir.

I.1.6 Sultan Et ve Gıda Üretim Tic. Paz. Ltd. Şti. (SULTAN ET)

- (17) SULTAN ET, 1987 yılında faaliyete başlamıştır. Teşebbüsün merkezi Ankara'da yer almaktadır. Büyükbaş hayvanlar ve kümes hayvanları etlerinden üretilen sosis, salam, sucuk, pastırma, kavurma et, konserve et, salamura et, jambon vb. tuzlanmış, kurutulmuş veya tütsülenmiş ürünlerin imalatı faaliyetini göstermektedir. Teşebbüs üretim faaliyetini Elmadağ/Ankara'da bulunan fabrikasında gerçekleştirmektedir. Teşebbüsün ortaklık ve yönetim yapısı bilgilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 9- SULTAN ET Ortaklık Yapısı

Hissedarlar	Oran (%)
Mustafa BİLİKÇİ	(.....)
Elif Entegre Gıda Sanayi A.Ş.	(.....)
Ali BİLİKÇİ	(.....)
Ahmet BİLİKÇİ	(.....)
Aynur BİLİKÇİ	(.....)
Vahiye BİLİKÇİ	(.....)
Toplam	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

Tablo 10- SULTAN ET Yönetim Yapısı

Mustafa BİLİKÇİ	Müdür
Ali BİLİKÇİ	Müdür
Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler	

- (18) SULTAN ET'in 2021 yılı cirosu (.....) TL'dir.

I.2 İlgili Pazar

I.2.1 Sektöre İlişkin Bilgi³

- (19) Et ürünleri yaygın olarak “kırmızı” ve “beyaz” olarak sınıflandırılır. Kırmızı et; at, sığır, domuz, deve, manda, geyik, koyun, keçi, kuzu vb. hayvanlardan elde edilen etleri tarif etmek için kullanılırken beyaz et; tavuk, ördek, kaz, horoz, hindi vb. gibi kümes hayvanlarından ve deniz canlılarından elde edilen etleri tarif etmek için kullanılmaktadır. Ete kırmızı rengini veren oksijenle tepkimeye girdiğinde kırmızı görüntü oluşturan ve kırmızı etlerde yaygın olarak bulunan bir protein türü olan miyoglobindir.
- (20) Dünya’da tüketilen etin %41’i kanatlı hayvanlardan, %31’i domuzlardan, %21’i büyükbaş hayvanlardan, %5’i ise küçükbaş hayvanlardan geri kalan kısım ise yerel olarak tüketilen çeşitli canlılardan karşılanmaktadır. Kırmızı et özelinde bir ayrıma gidildiğinde ise dünyada tüketilen kırmızı etin %37’sinin büyükbaş hayvanlardan karşılandığı söylenebilecektir. Dünya sığır eti üretimi yıllık 60 milyon ton civarındadır. Bu üretimin yaklaşık %16’sı uluslararası ticarete konu olmaktadır. USDA⁴ verilerine göre 2020 yılında dünya geneli toplam sığır varlığı 1 milyar 285 milyona ulaşmaktadır. Ayrıca dünyada en fazla büyükbaş hayvan varlığına sahip ülke 372 milyon 500 bin baş ile Hindistan iken, Hindistan’ı sırasıyla Brezilya, Çin ve ABD takip etmektedir.
- (21) Ülkemizde hayvancılık işletmeleri genelde küçük ölçekli ve geleneksel üretim anlayışına sahip işletmelerden oluşmaktadır. 2018 yılı itibarıyla ülkemizdeki sığırcılık işletmelerinin %72,5’u 10 baş ve altında (toplam hayvan sayısının %27’sine tekabül etmektedir.), %25’i 10-49 baş arasında (toplam hayvan sayısının %47’sine tekabül etmektedir.), %2,5’u ise 50 baş ve üzerinde (toplam hayvan sayısının %26’sına tekabül etmektedir.) hayvan sayısına sahiptir. Ülkemizdeki 1,3 milyon civarındaki sığırcılık işletmesinden yaklaşık 200 bin adedinin besi işletmesi⁵ olduğu bilinmektedir. Türkiye’nin batı bölgelerinde hem süt hem de besi hayvanı yetiştiren karma işletmeler söz konusudur. Öte yandan, 2022 yılının Nisan ayı itibarıyla T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (Bakanlık) onaylı 506 kesimhanenin, 2.297 et parçalama ve işleme tesisinin

³ Teşebbüslerden gönderilen cevabi yazılardan, UKON Haftalık Üretim Maliyetleri Raporu’ndan, Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Haziran 2021 ve Ocak 2022 Dana Eti Sektör Raporu’ndan, TÜİK Kırmızı Et Üretim İstatistikleri Raporu’ndan ve diğer çevrimiçi TÜİK kaynaklarından yararlanılmıştır.

⁴ United States Department of Agriculture (Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı).

⁵ Besi işletmeciliği, hayvanların bilinçli olarak yemlenmesi ile hayvanın mevcut ağırlığını artırarak, hayvandan çıkan et miktarını ve kalitesini artırma faaliyetine verilen isimdir.

22-28/443-180

mevcut olduğu, ayrıca ülkemizde 132 ruhsatlı hayvan pazarının ve 20 hayvan borsasının bulunduğu belirtilmektedir⁶.

- (22) Türkiye’de besicilik sektörüne ilişkin verilere bakıldığında ise ülkemizde 2021 yılında kırmızı etin %74,8’inin büyükbaş hayvanlardan sağlanmakta olduğu görülmektedir. 2021 yılında Türkiye’deki büyükbaş hayvan sayısı 18.036.117 başa ulaşmıştır. Kırmızı et üretimine ilişkin istatistiklere ise aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir.

Tablo 11- Hayvan Türleri Bazında Kırmızı Et Üretimi (Ton) ve Değişim Oranları, 2020-2021

Hayvan Türü	2020	2021	Değişim (%)
Sığır	1.341.446	1.460.719	8,9
Koyun	345.639	385.933	11,7
Keçi	90.443	94.555	4,5
Manda	8.424	10.831	4,5
Toplam	1.785.952	1.952.038	9,3

Kaynak: TÜİK, Kırmızı Et Üretim İstatistikleri, 2020-2021⁷

Tablo 12- Kırmızı Et Üretimi (Ton) ve Değişim Oranları, 2001-2021

Yıl	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Toplam	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)
2001	493.763	6.486	225.555	57.537	783.341	
2002	496.198	5.728	219.311	57.707	778.945	-0,6
2003	489.377	5.242	204.441	56.820	755.880	-3,0
2004	488.556	4.952	190.105	52.460	736.074	-2,6
2005	491.560	4.629	190.539	50.492	737.220	0,2
2006	514.042	4.442	187.236	48.906	754.625	2,4
2007	549.513	4.347	191.428	50.712	796.000	5,5
2008	581.497	4.128	192.647	50.254	828.527	4,1
2009	608.183	4.019	188.496	46.240	846.939	2,2
2010	647.067	3.785	186.121	42.846	879.819	3,9
2011	710.652	3.780	210.171	44.840	969.443	10,2
2012	790.034	4.027	220.359	53.133	1.067.553	10,1
2013	798.784	4.580	236.186	59.532	1.099.081	3,0
2014	815.674	5.004	238.670	63.711	1.123.059	2,2
2015	862.098	5.300	249.863	69.757	1.187.018	5,7
2016	956.180	5.470	266.675	75.322	1.303.648	9,8
2017	1.093.841	5.868	262.825	77.794	1.440.327	10,5
2018	1.281.234	6.515	291.179	82.839	1.661.767	15,4
2019	1.330.169	7.150	316.170	87.126	1.740.616	4,7
2020	1.341.446	8.424	345.639	90.443	1.785.952	2,6
2021	1.460.719	10.831	385.933	94.555	1.952.038	9,3

Kaynak: TÜİK, Kırmızı Et Üretim İstatistikleri, 2020-2021⁸

⁶ TÜKETBİR Cevabi Yazı

⁷ TÜİK, Kırmızı Et Üretim İstatistikleri, 2020-2021(<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kirmizi-Et-Uretim-Istatistikleri-2020-2021-45671#:~:text=Buna%20g%C3%B6re%202020%20y%C4%B1nC4%B1nda%201,38%20ton%20olarak%20tahmin%20edildi.>, Erişim Tarihi: 09.06.2022)

⁸ TÜİK Kırmızı Et Üretim İstatistikleri (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kirmizi-Et-Uretim-Istatistikleri-2020-2021-45671#:~:text=Buna%20g%C3%B6re%202020%20y%C4%B1nC4%B1nda%201,38%20ton%20olarak%20tahmin%20edildi.>, Erişim Tarihi: 09.06.2022)

Tablo 13- Kesilen Hayvan Sayısı ve Değişim Oranları, 2001-2021

Yıl	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Toplam	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)
2001	2.832.912	36.072	12.450.811	3.135.214	18.455.009	
2002	2.791.254	33.257	11.755.374	2.977.773	17.557.658	-4,86
2003	2.683.401	30.004	11.052.075	2.889.651	16.655.131	-5,14
2004	2.599.490	27.586	10.725.580	2.837.242	16.189.898	-2,79
2005	2.558.207	25.060	10.731.398	2.801.617	16.116.282	-0,45
2006	2.620.559	23.867	10.704.436	2.748.395	16.097.257	-0,12
2007	2.713.989	22.916	10.792.554	2.755.379	16.284.838	1,17
2008	2.797.426	21.494	10.826.034	2.706.994	16.351.948	0,41
2009	2.826.190	20.111	10.477.951	2.487.218	15.811.470	-3,31
2010	2.932.054	19.126	9.691.041	2.244.760	14.886.981	-5,85
2011	3.126.378	19.127	10.700.807	2.391.246	16.237.558	9,07
2012	3.421.960	19.967	10.755.777	2.841.307	17.039.011	4,94
2013	3.457.477	21.465	11.194.725	3.273.444	17.947.111	5,33
2014	3.525.209	23.899	11.991.640	3.681.199	19.221.947	7,10
2015	3.706.346	25.713	12.808.697	4.097.340	20.638.096	7,37
2016	3.993.893	27.663	13.277.503	4.346.611	21.645.670	4,88
2017	4.334.034	29.476	13.244.903	4.346.713	21.955.126	1,43
2018	4.844.711	32.389	14.133.170	4.392.427	23.402.697	6,59
2019	4.856.517	35.695	14.546.576	4.513.264	23.952.052	2,35
2020	4.812.902	40.929	15.801.021	4.692.010	25.346.862	5,82
2021	5.134.441	51.925	17.125.163	4.907.371	27.218.900	7,39

Kaynak: TÜİK, Kırmızı Et Üretim İstatistikleri, 2020-2021⁹

- (23) Yukarıda yer alan tablolardan ülkemizdeki toplam kırmızı et üretiminin 2005 yılından önceki dönemde azalan bir seyir izlediği anlaşılmaktadır. 2005 yılından bu yana her yıl bir önceki yıla göre daha fazla kırmızı et üretimi yapılmış olmakla birlikte üretimin bir önceki yıla göre artış oranı dönemsel olarak değişiklik göstermiştir. Özellikle 2020 yılında tüm dünyada arz ve tedarik zincirlerini olumsuz etkileyen Covid-19 pandemisi sebebiyle kırmızı et üretimi artış hızı düşmüştü ancak 2021 yılında bu oran tekrar yükselmiştir. Kesilen hayvan sayısına ilişkin veriler incelendiğinde ise 2001-2010 yılları arasında kesilen koyun, keçi ve manda sayısının azaldığı; kesilen sığır sayısında ise 2005 yılından sonra sınırlı bir miktarda artış meydana geldiği görülmektedir. 2010 yılını takip eden dönemde ise tüm hayvan türleri bakımından kesilen hayvan sayısı yükselişe geçmiş ve 2010-2021 yılları arasında kesilen hayvan sayısı yaklaşık %80 oranında artış kaydetmiştir.
- (24) Ülkemize 2020 yılında 4.584 ton¹⁰ sığır eti ithal edilmiş, aynı dönemde 517 ton sığır eti ihracatı yapılmıştır. 2020 yılında sığır eti ihracatının büyük bir kısmı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılmış olup geriye kalan ihracat sırasıyla Irak, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve Umman gibi Arap ülkelerine yapılmıştır. Sığır eti ithalatının ise tamamı Bosna Hersek'ten ve Sırbistan'dan yapılmıştır. 2021 yılında 120,52 milyon dolar tutarında ithalat gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında ise (Ocak-Mart) 27,33 milyon dolar ihracat, 36,6 milyon dolar ithalat gerçekleştirilmiştir.
- (25) Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verilerine göre 2020 yılında dünya kırmızı et tüketimi ortalama 18,8 kg/kişi olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de 2021 yılında kırmızı et tüketimi kişi başına 23,07 kg olarak hesaplanmıştır.

⁹ TÜİK Kırmızı Et Üretim İstatistikleri (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kirmizi-Et-Uretim-Istatistikleri-2020-2021-45671#:~:text=Buna%20g%C3%B6re%202020%20y%C4%B1l%C4%B1nda%201,38%20ton%20olarak%20tahmin%20edildi.>, Erişim Tarihi: 09.06.2022)

¹⁰ Söz konusu rakam toplam sığır eti üretiminin yaklaşık %0,34'üne, toplam sığır eti tüketiminin ise yaklaşık %0,25'ine denk gelmektedir.

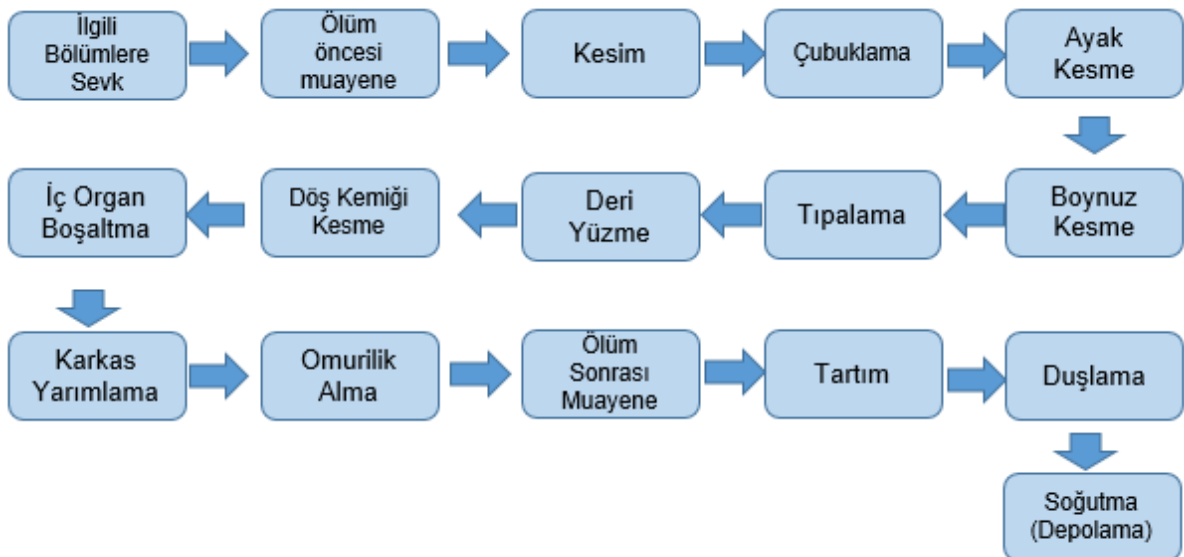
Tablo 14- Türkiye'de Kişi Başına Kırmızı Et Tüketimi

Yıl	Nüfus	Toplam Üretim (ithalat dahil, ton)	Kişi Başı Tüketim (kg)
2017	80.810.525	1.459.206	18,06
2018	82.003.882	1.717.520	20,94
2019	83.154.997	1.745.665	20,99
2020	83.614.362	1.790.532	21,41
2021	84.680.273	1.953.243	23,07

Kaynak: Cevabi Yazı

- (26) Kırmızı et üretim süreci ilk olarak hayvanların çiftliğe kabulü ile başlamaktadır. Çiftliğe getirilen hayvanlar bir süre kendileri için ayrılmış olan alanlarda dinlendirilmektedir. Daha sonra, uzman veterinerler tarafından Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği'nde belirtilen hükümlere göre kulak küpesi ve sağlık kontrolleri yapılmaktadır. Çiftlikte kaldıkları sürece hayvanlar günde bir kez olmak üzere sorumlu veteriner hekim tarafından kontrol edilmektedir. Sağlık durumları ve yem ihtiyaçları bakımından benzer özelliklere sahip hayvanlar aynı bölümlerde tutulmaktadır. Hayvanların yem ihtiyaçları, uzmanlar tarafından belirlenerek belirli bir program dâhilinde karşılanmaktadır. Kesime gitme zamanı gelmiş olan hayvanlar son kez sağlık kontrolünden geçirildikten sonra sağlıklı olan hayvanlar kesim alanına alınmaktadır. Kesim işleminden sonra da uzman veteriner hekimler tarafından ölüm sonrası muayene yapılmaktadır. Bu muayeneden sonra karkaslar soğuk muhafaza odalarına alınmakta ve ölüm sertliklerinin geçmesi için 24 saat dinlendirilmektedir. Dinlendirilmiş hayvanlar daha sonra dört çeyrek parçaya ayrılarak gönderilecekleri yerlere sevk işlemi gerçekleştirilmektedir. Kesim işlemi yapmayan teşebbüsler için ise bu süreç karkasların tedarik edilmesiyle başlamaktadır. Gerekli kalite ve veteriner kontrolleri sonrasında sağlıklı olduğu saptanan karkasların tartılarak kayıtları tutulmakta ve daha sonra parçalanmak üzere teşebbüsün ilgili birimlerine gönderilmektedir.
- (27) Karkas olarak muhafaza edilen etler doğrudan müşterilere sevk edilecekse parçalama, ambalajlama ve etiketleme işlemlerinden geçirilerek dondurulmuş ya da soğutulmuş olarak sevk edilmektedir. Karkas olarak muhafaza edilen etler imalat eti olarak kullanılacak ise üretilen ürünün özellikleri dikkate alınarak (yağ, pH değeri, boyut vb.) sınıflandırılmakta, barkodlanmakta ve ilgili üretim bölümlerine salam, sucuk, sosis, pastırma, füme, kavurma, köfte, hamburger, döner vb. ürünlere dönüştürülmek üzere gönderilmektedir. Kırmızı et üretim ve kesim süreci aşağıdaki şemada gösterilmektedir:

Şekil 1: Kırmızı Et Kesim Şeması

22-28/443-180

- (28) Önaraştırma kapsamında yapılan değerlendirmelerde kırmızı et üretimine ilişkin maliyet kalemlerinin besilik hayvan, yem, enerji, işçilik, laboratuvar ve analiz ile nakliye giderlerinden oluştuğu, bu girdiler arasındaki en önemli iki kalemin ise besi materyali hayvan ve yem olduğu tespiti yapılmıştır.
- (29) Diğer yandan ülkemizde Nisan 2022 itibarıyla 784 adet faal karma yem¹¹ fabrikası bulunmaktadır. Yem fabrikalarının kapasite kullanım oranı %66 civarında seyretmektedir. 2021 yılında 27.003.998 ton karma yem üretimi gerçekleştirilmiş olup bu miktarın 5.961.009 tonluk kısmı besi yemidir. Türkiye’de karma yem üretiminde kullanılan ürünlerin %50’si hammadde ithalatına bağlıdır. Ülkemizdeki yem üretimine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 15- Karma Yem Üretimi Miktarı (2002-2021) (Ton/Yıl)

Yıllar	Sığır Besi Yemi	Sığır Süt Yemi	Etlik Piliç Yemi	Yumurta Yemi	Diğer Karma Yemler*	Genel Toplam
2002	898.944	1.535.418	790.814	89.836	2.300.141	5.615.153
2003	1.061.397	1.598.018	888.066	90.243	2.048.754	5.686.478
2004	1.373.824	2.002.974	1.082.036	12.251	2.434.485	6.905.570
2005	1.355.332	2.027.578	1.076.135	96.411	2.278.817	6.834.273
2006	1.717.011	2.361.194	914.985	106.339	2.367.552	7.467.081
2007	2.083.731	2.759.042	1.071.894	147.991	3.089.774	9.152.432
2008	1.883.970	2.948.616	2.886.173	695.373	1.149.169	9.563.301
2009	1.760.430	2.679.020	2.923.299	673.389	1.383.058	9.419.196
2010	2.169.487	3.466.422	3.453.846	820.753	1.257.022	11.167.530
2011	2.686.728	3.875.836	4.141.768	953.819	1.504.190	13.162.340
2012	2.881.354	4.365.168	4.224.111	1.058.733	1.959.173	14.488.539
2013	2.846.217	5.163.788	4.083.687	1.602.364	2.265.811	15.961.867
2014	3.386.565	5.621.664	3.979.945	2.480.547	2.534.895	18.003.616
2015	3.320.221	5.384.586	4.779.916	3.417.209	3.203.051	20.104.983
2016	3.827.073	5.840.262	4.566.237	2.958.232	3.210.048	20.401.852
2017	4.594.552	6.171.275	4.753.989	3.369.665	3.528.862	22.418.333
2018	5.072.549	6.481.999	5.306.118	3.600.843	3.682.980	24.144.489
2019	5.406.167	6.550.258	5.363.210	3.828.441	3.791.041	24.939.117
2020	5.732.941	7.016.824	5.397.526	3.716.754	4.408.221	26.272.266
2021	5.961.009	7.171.666	5.542.974	3.661.780	4.666.569	27.003.998

Kaynak: Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Raporu, Nisan 2022

- (30) Artan enflasyon ve döviz kurlarıyla beraber yem fiyatlarındaki artışların kırmızı et üretim maliyetlerini doğrudan etkilemektedir. 2021 yılının Ocak ayında 2.050 TL/ton olan besi yemi fiyatlarının 2022 yılının Nisan ayı itibarıyla 5.100 TL/ton olarak gerçekleşmiştir. Aşağıdaki tabloda yem fiyatlarının yıllar içerisindeki seyrine yer verilmiştir:

¹¹ Karma yem; hayvanların ağızdan beslenmesi için tam veya tamamlayıcı yem şeklinde, yem katkı maddelerini içeren veya içermeyen, en az iki yem maddesinin karışımını ifade etmektedir.

22-28/443-180

Tablo 16- Besi Yemi Fiyatı (TL/Ton)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıl Ortalaması
2012	600	620	640	645	660	660	700	720	740	740	740	740	683,75
2013	760	740	720	700	700	700	700	700	700	680	680	710	707,50
2014	730	710	710	745	750	780	820	780	750	730	710	710	743,75
2015	740	760	760	760	780	760	740	740	760	740	720	720	748,33
2016	720	770	750	750	830	830	830	810	790	790	830	880	798,33
2017	930	900	900	900	900	900	900	900	860	900	960	1.000	912,50
2018	1.000	1.040	1.080	1.120	1.170	1.170	1.085	1.250	1.300	1.170	1.160	1.260	1.148,00
2019	1.280	1.270	1.270	1.400	1.435	1.435	1.400	1.350	1.300	1.250	1.250	1.390	1.332,08
2020	1.360	1.390	1.460	1.600	1.550	1.550	1.575	1.625	1.695	1.915	2.030	1.970	1.643,33
2021	2.050	2.025	2.100	2.255	2.480	2.600	2.440	2.480	2.480	2.660	3.100	3.930	2.550,00
2022	3.700	3.835	4.850	5.100	-	-	-	-	-	-	-	-	4.371,25

Kaynak: Cevabi Yazı

- (31) Besicilik yapan bir teşebbüsün karlılığını koruyabilmesi için bir kilogram karkas et sattığında 23 kilogram besi yemi alabilmesi gerektiği ve bu durumun da kırmızı et- yem paritesi olarak adlandırıldığı belirtilmektedir. Yem fiyatlarındaki artışa sığır eti-yem paritesi özelinde bakıldığında 2018 yılında besi işletmecilerinin sattıkları her bir kilogram et karşılığında 22,65 kg besi yemi satın alabildiği, 2022 yılında ise bir kilogram et karşılığında satın alınabilen besi yemi miktarının 15,34 kilograma gerilediği tespit edilmiştir.

Tablo 17- Girdi Fiyatlarının Karkas Fiyatlarına Etkisini Gösteren Yıllık Ortalama Parite Oranları

Yıllar	Yem (TL/Kg)	Besi Hayvanı (Baş/TL)	Karkas Fiyatı (TL/Kg)	Parite
2018	1,27	4.500	28,76	22,65
2019	1,49	5.250	31,32	21,02
2020	1,75	6.700	35,80	20,46
2021	2,79	7.920	44,34	15,89
2022 (ilk 5 ay ort.)	5,25	12.595	80,54	15,34

Kaynak: TÜKETBİR Cevabi Yazı

- (32) Besicilik faaliyetlerine devlet tarafından verilen destekler incelendiğinde ise besicilere Bakanlık tarafından besilik erkek sığır desteği sağlandığı görülmektedir. 2011 yılında başlatılan destek programı kapsamında hayvan başına verilen destek miktarına ve destekten yararlanan hayvan sayısına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 18- Besilik Erkek Sığır Desteği Miktarları¹²

Yıllar	Birim Destek (TL/Baş)	Yararlanan Hayvan Sayısı	Toplam Destek Ödemesi (TL)
2011(6 aylık)	300	205.607	58.460.551
2012	300	856.928	237.692.629
2013	300	1.213.989	327.575.585
2014	200	1.206.391	236.538.626
2015	200	951.673	139.893.295
2016	200	609.996	121.999.200
2017	0	0	0
2018	250	617.087	154.271.750
2019	250	544.280	135.920.183
2020	250	390.510	97.510.000
2021	250	447.855	111.516.250

Kaynak: TÜKETBİR

¹² 2019 yılından sonra destek ödemelerinin bir sonraki yıl yapıldığı belirtilmektedir.

- (33) Yukarıda yer alan tablonun incelenmesinden destek miktarı düştükçe ve destek miktarının destek sağlanan hayvanın kesimini takip eden yıl ödenmesi gibi¹³ yeni şartlar getirildikçe destekten yararlanan ve böylelikle kayda giren hayvan sayısının da azaldığı anlaşılmaktadır. 300 TL/baş olarak başlayan desteğin, 2017 yılında sağlanmadığı, desteğin 2018, 2019 ve 2020 yıllarında ise 250 TL/baş olarak uygulandığı görülmektedir. Verilen desteğin artırılmasıyla sektörün genel bir sorunu olan kayıt dışılığın önüne geçilebileceği ifade edilmektedir.¹⁴
- (34) Diğer yandan kırmızı et sektörüne ilişkin ayrıntılı bilgilere ulaşmak amacıyla önaraştırma kapsamında TÜKETBİR ve UKON ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. TÜKETBİR Genel Sekreteri (.....) ile gerçekleştirilen görüşmede özetle;
- Hayvan kesimlerinin yağsız ve yağlı kesim olarak ikiye ayrıldığı, kesim fiyatlarında esas olan kriterin yağsız kesim olduğu, yağlı kesimin yağsız kesime göre 4 TL ila 5 TL daha ucuz olduğu, TÜKETBİR verilerine göre kesim fiyatlarının son dönemde düşüş eğiliminde olduğu,
 - TÜKETBİR Genel Başkanı'nın 150 TL'nin altında kesim yapılmamasına yönelik olarak sosyal medyada yer alan manipülatif çağrılara karşı gazetelere bir demeç verdiği ve birliklere gönderilen yazılarla üreticilerin bu hususta uyarıldığı,
 - Türkiye'nin yıllık 200 bin tonluk bir hayvan ihtiyacı olduğu, bu rakamın 650-700 bin hayvana tekabül ettiği, mevcut durumda ülkemizde söz konusu olan hayvan açığının dişi döl verimlerinin artırılması (kısırlık ve yumurtlama döneminin kaçırılması gibi sorunların önüne geçilerek) veya buzağı ölümlerinin önüne geçilmesi ile kapatılabileceği,
 - Hâlihazırda süt fiyatlarının düşük olduğu ve süt üretiminden kar edemeyen üreticilerin, yasak olmasına rağmen, dişi hayvanlarının çoğunu kesime gönderdiği, bu durumun Türkiye'nin hayvan varlığı üzerinde olumsuz etki gösterebileceği ve et fiyatlarının daha da yükselmesine yol açabileceği,
 - Hayvan sayısına ilişkin kayıtların Bakanlık tarafından tutulduğu, istatistiklerin ise Bakanlık verilerinin kullanılmasıyla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklandığı, ancak hayvan sayısına ilişkin verilerin hayvan pazarında küpesiz¹⁵ hayvanlar ve kesilen hayvan sayısının özellikle dişi hayvanların kayıt dışı kesimi sebebiyle tam olarak tespit edilememesi gibi nedenlerle sağlıklı olmadığı,
 - Üreticinin kesim fiyatlarının oluşumundaki etkisinin son derece sınırlı olduğu,
 - Sadece kesimhane olarak faaliyet gösteren teşebbüslerin fiyatları artırmak yönünde bir motivasyona sahip olamayacakları, kesimhanelerin arasında da rekabetin bulunduğu, kesimhaneler arasında fiyat farklılıkları sebebiyle kesim fiyatının daha yüksek olduğu yerlere hayvan naklinin gerçekleştirilebildiği

hususları ifade edilmiştir.

- (35) UKON Başkanı (.....) ile gerçekleştirilen görüşmede ise özetle;

¹³ 2019 yılına kadar destek ödememeleri kesimin gerçekleştiği yıl yapılırken 2019 yılından sonra kesimden bir sonraki yıl yapılmaya başlanmıştır.

¹⁴ Öte yandan, kayıt dışılığın sektörün önemli bir sorunu olduğu ve üretilen kırmızı etin yalnızca yaklaşık %50'sinin kayıtlara girdiği ifade edilmektedir. Kayıt dışılıkla ilgili olarak UKON da benzer hususları ifade etmiştir

¹⁵ Kulak küpesi; Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hayvan sahiplerinin bildirmekle yükümlü olduğu hayvan sayısını bilmek ve hızlı sayım yapmak amacı ile hayvanın kulağına takılan bir takip sistemidir. Küpesiz hayvanlar ise Bakanlık kayıtlarında bulunmayan, kayıt dışı hayvanları ifade etmektedir.

- UKON'un fiyat belirleme gibi bir misyonu olmadığı, piyasadaki fiyatlara ilişkin oluşan belirsizliği ortadan kaldırmak adına çeşitli bölgelerden fiyat alınmasıyla ortalama fiyatların ilan edildiği, fiyatların Et ve Süt Kurumu (ESK) fiyatları hariç ve dahil olarak açıklandığı,
- UKON tarafından ayrıca besicilik sektöründe maliyet hesaplamaları da yapıldığı, UKON'un bu hesaplamalarda kullanılan yem fiyatlarını çeşitli borsalardan ve ithalat beyannamelerinden elde ettiği,
- Sektörde kayıt dışı hayvancılık nedeniyle istatistiklerin sağlıklı tutulamadığı, bunun sebepleri arasında kesilen hayvanların kulak küpelerinin muhafaza edilmesi olduğu¹⁶,
- Şehirlerarasında kesim fiyatlarına ilişkin oluşan farklılıkların hayvanın kalitesi ve kesim yöntemi gibi sebeplerden kaynaklandığı, kesim yönteminin tek tip hale getirilmesi durumunda söz konusu farklılıkların azalabileceği,
- Türkiye'de hayvana verilecek fiyatın kesimden önce belirlenmesinin de önemli bir sorun olduğu, ete verilecek fiyatın kesimden sonra karkas¹⁷ ağırlığına göre belirlenmesi gerektiği,
- Whatsapp gruplarında ve sosyal medya paylaşımlarında hayvanların kesilmemesi yönündeki manipülatif ifadelerin sektöre zarar verdiği

hususları ifade edilmiştir.

I.2.2 İlgili Ürün Pazarı

- (36) İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'da (İlgili Pazar Kılavuzu) ilgili ürün pazarı, tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal ve hizmetlerden oluşan pazar olarak tanımlanmaktadır.
- (37) Kırmızı et üretiminde ve tüketiminde temel belirleyici unsurun sığır olduğu, bununla beraber hem hakkında inceleme yapılan teşebbüslerin hem de sektörde faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin kırmızı et üretiminde ve satışında büyükbaş ve küçükbaş hayvanları kullanabildiği, tüketim açısından bu hayvanlardan elde edilen ürünler arasında yüksek ikame ilişkisinin olduğu anlaşıldığından ilgili ürün pazarı, büyükbaş (sığır, dana) ve küçükbaş hayvanların (koyun, kuzu) etini kapsayacak şekilde "kırmızı et pazarı" olarak tanımlanmıştır.

I.2.3 İlgili Coğrafi Pazar

- (38) Coğrafi pazar, teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir. Kırmızı et sektörünün geniş dağıtım ağına sahip olmasından ve bu bağlamda üretilen etin ülkemizde herhangi bir bölgede tüketilmek üzere satışa sunulabileceğinden hareketle ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

¹⁶ Edinilen bilgilere göre, sektörde kulak küpesinin ait olduğu hayvanın kesime gönderilmesine rağmen kayıtlardan düşülmemesinin bu duruma neden olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁷ Karkas; kasaplık hayvanların tekniğine uygun olarak kesilip, kanı akıtılarak yüzülüp, iç organları boşaltılıp, böbrek ve kavram yağı çıkarılıp, baş ve ayaklarından ayrıldıktan sonra elde edilen gövdeyi ifade etmektedir. Sığırın cinsine göre değişmekle birlikte, genellikle karkas ağırlığı canlı hayvanın ağırlığının %56-59'una tekabül etmektedir.

I.3. Yapılan Tespitler

I.3.1. Önaraştırma Sürecinde Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (39) 18.05.2022 tarihinde hakkında inceleme yürütülen teşebbüslerde yerinde incelemeler gerçekleştirilmiş olup, çalışanların iş maksatlı kullandığı teyit edilen mobil cihazlarından bazı yazışmalar ve belgeler elde edilmiştir. Söz konusu belgelerin içeriklerine aşağıda yer verilmektedir ¹⁸.

GÖKTAŞLAR'dan Alınan Belgeler

- (40) Şirket Müdürü (.....)'ın, mobil cihazında yer alan WhatsApp uygulaması altında "Hayvancılık Platformu" isimli bir WhatsApp grubu tespit edilmiş olup söz konusu grupta yer alan önemli yazışmaların içeriği aşağıda aktarıldığı gibidir:

(.....) (15.01.2022 09:17): Tarım ve hayvancılık sektörüne pratikte yön veren ve sektörün duayeni değerli kişilerin bulunduğu bu watshap grubunun istifade edilebilecek sekilde kullanilmasi temennisiyle
Hayırlı ve bereketli günler ..
(.....) (15.01.2022 09:18): 🙏🙏
(.....) (15.01.2022 09:31) ayrıldı
(.....) (15.01.2022 09:21): <00000021-VIDEO-2022-01-15-09-21-55.mp4 eklendi>¹⁹
(.....) (15.01.2022 09:22): 🙏🙏🙏🙏

- (41) "Hayvancılık Platformu" isimli WhatsApp grubunda 19.01.2022 tarihinde yapılan bir başka yazışma silsilesi aşağıda yer almaktadır:

(.....)²⁰ (19.01.2022 14:26): Kıymetli dostlar
Erkek dana karkas
Fiyatlarında 70 TL'nin üzerinde çok büyük beklenti içinde olmamak lazım
Etini almış doldurmuş hayvanları satıp yerine yenisini koymak en doğrusu
Tüketim de ciddi düşme var sanayici arkadaşlardan aldığımız bilgiler bu şekilde
(.....) (19.01.2022 14:29) : 🙏🙏🙏
(.....) (19.01.2022 14:29) : (.....) bey 70 tl ye besi kurdarırım
(.....) (19.01.2022 14:30): (.....) bey bu fiyatları ön görüyorsa dinlemek lazım
(.....) (19.01.2022 14:31): 🙏🙏
(.....) (19.01.2022 14:32) : (.....) abi Mal pazarlarında fiyatlar
Marketlerle kafa kafaya yükseliyor
Alim için uygun zaman mi?
(.....) (19.01.2022 14:32) : Şimdi dana uygun
Bir satıp üç alıp koyacaksın
Arpanı ofisten alacaksın
Vadeli mal almayacaksın
Ticari kredi kullanmayacaksın
Malını ayda bir tartacaksın

¹⁸ Belgelerdeki yazım yanlışları, herhangi bir düzeltme yapmadan aynı şekliyle korunmuştur.

¹⁹ Hayvan kesimi yapılırken çekilen video paylaşılmaktadır.

²⁰ Çevrimiçi kaynaklardan edinilen bilgilere göre; (.....). (Kaynak: (.....) Erişim tarihi: 03.06.2022)

(.....) (19.01.2022 14:36) : Çok doğru bir fizibilite ancak bu matematik le söktör bir nebze olsa para kazanır

(.....) (19.01.2022 14:49:39): Abi fiyat şuan uygun birkaç aya 2 3 bin lira daha üstüne koyacak gibi ham dana. Ama havalar soğuk abi şuan da. İlaç iğne giderleri pahalı

(.....) (19.01.2022 14:54): (.....) haklı. Birdenbire ani bir yükseliş beklentisine girmemek lazım. Adım adım yükseliş devam edebilir. Herkese hayırlı kazançlar dilerim.

(.....)

(.....) (19.01.2022 14:54): Pardon (.....) diyecektim. Özür (.....) Bey.

(.....) (19.01.2022 14:58) : 🙌🙌🙌

(.....) (19.01.2022 16:11): Arkadaşlar bu maliyetlerle besi malı alınır mı çok iyi hesap yapın derim

(.....) (19.01.2022 16:13): Yoğun Kar Yağışının Olduğu Bölgelerde İşletme Çatılarında Çökmeler ve Hayvan Kayıpları Oluşmaktadır. Dikkatli Olalım Tedbirli Olalım.

...

(.....) (20.01.2022 13:03) : Merhaba kesim ne kadar oldu bir bilginiz var mı

(.....) (20.01.2022 13:31) : Manisa yağsız 67

(.....) (20.01.2022 13:32) : Teşekkürler

(.....) (20.01.2022 13:32) : Osmaniye ne kadar acaba veya düziçi

(.....) (20.01.2022 13:32) : Kahramanmaraş

(.....) (20.01.2022 13:39) : Varmı kesilecekler hayvanın

(.....) (20.01.2022 13:42) : Evet var bekliyorum

(.....) (20.01.2022 14:06) : Ne bekliyorsun keselim

(.....) (20.01.2022 14:08) : Kahramanmaraş 67 tl

(.....) (20.01.2022 14:30) : Dana kesim fiyatları 21.01.2022 itibariyle, yerli ve Avrupa (Sarole-Limuzin vs) yağlı 62,00TL, yağsız 62,65TL; Brezilya-Uruguay dana (Angus-Brangus vs) yağlı 61,00TL, yağsız 61,65TL'dir. Fire:%1. Tel:(.....)

(42) “Hayvancılık Platformu” isimli WhatsApp grubunda 25.01.2022 tarihinde yapılan bir başka yazışma silsilesi aşağıda yer almaktadır:

(.....) (25.01.2022 22:43) : Hayvancılık platformuna katılan değerli yazar (.....)²¹ bey grubumuza katılmıştır inanıyorum ülkemizin tarım ve hayvancılık sorunlarını hep beraber üstesinden geleceğiz

(.....) (25.01.2022 22:44) : (.....) hoş geldiniz üreticilerin sorununu her platformda gündeme getiren insan

(.....) (25.01.2022 22:45) : Hadi inşallah hoşdeldin(.....)bey

(.....) (25.01.2022 22:46) : Hoşgeldin (.....) bey

...

(.....) (25.01.2022 22:56) : Arkadaşlar hayvancılık genel müdürlüğünde bir veteriner arkadaşla görüştüm şubatta büyük ihtimalla besilik İthalatı açılacak diyor

(.....) (25.01.2022 22:56) : Bu kurlarla zor gelir gibi (.....) bey

²¹ (.....)/Erişim Tarihi: 03.06.2022.

(.....) (25.01.2022 22:58) : Bir fiyat varmı kaç dolar gelecek

(.....) (25.01.2022 22:58) : (.....) bey günde beş bin gebe inek kesiliyor İthal hayvanı nereye koyacaklar

(.....) (25.01.2022 22:58) : Bu platformda güzel üretici ve Kesimci var şuanda zor zamandan geçiyoruz herkes taşın altına ellerini koysun üretici zarar ediyor çiftlikler zor zamandan geçiyor Gaziantep'e ciddi mana kar yağdı ve bizim çiftliğimiz çöktü ama ne yapmak isteriz sadece üretim bizler üreticiler olarak her zaman ülkemizin yanındayız

...

(.....) (25.01.2022 23:02) : Sn bakan beye hayvancılık platformunu bahsettim ve yazıları okuttum dedi ülkemizin önce gelen besici Kesimci bu platformda yakın zamanda kırmızı et çalıştayı yapcaz bunu üretici arkadaşlara duyura bilirsın biraz daha sabır arkadaşlar

(.....) (25.01.2022 23:02) : Kıymetli büyüğümüz, Tarım yazarı duayeni, öngörülerıyla yazılarıyla her zaman örnek aldığım (.....)

(.....) beyefendileri hoş geldiniz. Bu platformda da yazılarınızı öngörülerinizi paylaşmanız , üretici kardeşlerimize yön vermesi ümidiyle.

(43) "Hayvancılık Platformu" isimli WhatsApp grubunda 26.01.2022 tarihinde yapılan bir başka yazışma silsilesi aşağıda yer almaktadır:

(.....) (26.01.2022 21:36) : Arkadaşlar et fiyatları ciddi manada yükselmeye başlıyor ancak yine zarar ediyoruz yem fiyatları düşmeden maliyetlerimiz düşürmeden yine zarar eder kestiğimiz yerine hayvan koyamıyoruz eğer bu İthal hayvan için bakanlık karar vermezse ilerleyen aylarda çok ciddi sıkıntılar bekliyor bizler herkes elindeki hayvanlara sahip çıksın derim tabi bu platformda duayen kişiler var onlarında düşüncelerini biz besiciler için önem arz eder

(.....) (26.01.2022 21:48): 🐾

(.....) (26.01.2022 22:12) : Evet katılıyorum sizlere. Maalesef üzülerek söylüyorum ki Kesim fiyatının şunda 70-80 olması çözüm değil yine biz üreticiler zarar ediyoruz şuanda en ucuz et ve et ürünleri. Yerine koyacağımız materyalleri de yüksek fiyattan alacağız . Tek çözüm yetkililerin bizlere yardımcı olması gerekiyor nasıl çiftliğimize ucuz yollu ve kaliteli dana koymak Çözüm olarak Acil eylem planı yapılması gerekiyor.

(.....) (26.01.2022 22:16): Gebe inekler kesilirken yetkililerden yardım istedinizmi yok bu memlekete gebe havanlar kesilirken ses çıkarmayıp İthal havan istemek vatan hainliğidir

(.....) (26.01.2022 22:24) : Arkadaşlar İthal hayvan gelmesini kimse istemiyor ancak bizim ülkemizin şuanki durumu bu diğer ülkeler nasıl yapıyorsa bizde öyle yapcaz şuanda yurt dışı fiyatları belli değil yerli hayvanların fiyatları her geçen gün yükleniyor bizler kesilen hayvanların yerine hayvan koymazsak sıkıntı o zaman başlar eğer bakanlık et süt kurumun üzerinde et getirirse o zaman bizlerin bittiği gündür

(.....) (26.01.2022 22:25): Angus 3,30 \$x 13,5tl x 1,025 nakliye KDV +330tl/300= 47 TL
Avrupa =3,50 € x 15,3 TL x 1,015 +330/300kg = 56 TL
Türkiye'de hayvan alımında sorun yok.. Daha uygun fiyatlarla besilik ve kurbanlık danamız var...
Neden İthal istiyoruz çok anlamadım...
Bizim sorunumuz yem-et paritesi, kazanan fiyat , istikrar..
Dişi hayvan kesimine dikkat edilsin, hayvan varlığımız yettiği sürece içerden alalım..

(.....) (26.01.2022 22:26): 🐾 içeri uygun

(.....) (26.01.2022 22:26): Ülkemize İthal hayvan gelmesinde sorun yok ama et gelirse biz üreticilere sıkıntı büyür

(.....) (26.01.2022 22:28): İthal hayvan gelirse nasıl sorun yok izah edebilirmisin, bir ülke üretmiyorsa bundan daha büyük sorun olabilir mi

(.....) (26.01.2022 22:32) : (.....) bey kimse istemiyor ithal hayvan ancak yarın et süt kurumu et getirirse o zaman ne yapacağız içerdeki danalarımızın maliyeti yükselirse kesim fiyatı düşerse o zaman ne yapacağız

(.....) (26.01.2022 22:34): Besilik açılınca, besi danası satılır Et fiyatı da dengelenir..

Et henüz yüksek değil..

İthal gelecek kasaplık 85-90 TL maliyeti var..

(.....) (26.01.2022 22:35): Günümüzde pazarlardan ve piyasadan karkas et fiyatlarının altında besi danası çok rahat alınabiliyor bu hiç böyle olmamıştı yem fiyatlarındaki artış nedeniyle

(.....) (26.01.2022 22:35) : Gebe inek kesilirken görmezden gelen et süt kurumuna tepki göstereceğiz sesimizi yükselteceğiz siz buvatanın düşmanlatımısınız diyeceğiz

...

(.....) (26.01.2022 22:51): Hayvansal üretimi teşvik etmek için ucuz kredi, ucuz hayvan dağıtmak yeterli değildir. Gerçek teşvik hayvansal üretimi karlı kılacak ekonomik ortamı sağlamaktır. Halbuki, yakın geçmişte, Türkiye'ye hem arz fazlası yaratacak biçimde, çok büyük sayıda hayvan ithal edilmiş ve hemde üreticiyi ithalatla terbiye etmek gibi bir saçma sapan düşünce ile dış ülkelerin sübvansiyonlu ürünlerine gümrüklerimiz açılmıştır. Bunun sonucunda bir yandan ucuz ithal edilen ürünler, diğer yandan aşırı sayıda ithal edilen hayvanlardan kaynaklanan arz fazlası olmuştur. Düşen fiyatlar ithal hayvan alan çiftçilerimizi ekonomik çıkmaza sokmuştur

(.....) (26.01.2022 22:53): (.....) hocama Sonsuz katılıyorum

(.....) (26.01.2022 22:53): [Bu mesaj silindi.]

(.....) (26.01.2022 23:01): Türk Tarımını yeniden yapılandırmak için liyakatlı işinin ehli ve Türk çiftçisinin gerçek ihtiyaçlarına yönelik yatırım ve girişimlerin önünü açacak reformist bir yapı oluşturulmalıdır. Çiftçi emeğinin ve gayretinin karşılığını alırken Vatandaş kaliteli ve yeterli tarımsal ürünlere makul ve değerinde fiyatla ulaşabilmelidir.

(.....) (26.01.2022 23:02) : En büyük tehdit pahalılık ve üretmemek buna bağlı da tüketimin azalmasıdır.

(.....) (26.01.2022 23:06) : 🐾🐾🐾🐾

(.....) (26.01.2022 23:07): 🐾🐾🐾

(.....) (27.01.2022 07:48): Arkadaşlar,

Şu an Bakanlık verilerinde güncel reel hayvan kayıtları yok. Dolayısıyla hayvan hareketleri de kontrol edilmiyor. Hayvan kaydediliyor depoya atılıyor. Buraya bakılınca da yeteri kadar damızlık ve Besilik hayvan varlığı görülüyor.

Ben iç ve dış piyasayı iyi bilen birisiyim. Bu döviz kuru ile besi ithalatına gerek yoktur. Üretici kazanırsa yeteri kadar besi materyali üretir. Şu önlemlerin alınması gerekir. 1- ESK et ithal etmemelidir.

2- ESK ihale ile et almamalıdır. Açıkladığı güncel ve reel fiyatlardan doğrudan besiciden kesim yapmalıdır.

3- Besi hayvanlarına Ziraat Bankası geniş kapsamlı sigorta yapmamalıdır.

5- Reel hayvan sayıları belli olunca TMO hayvanın ihtiyacı olan yem mataryelinin tamamını vermelidir.

6- Tarımsal üretim planlanmalıdır. Tarımsal üretim yapan insanların ürünü Bakanlık tarafından sigortalanmalıdır. Ürün kaybı karşılanmalıdır.

7- Köylerimizde yaşayan insanların gelir seviyesi yükseltildiğinde o insanlar orada yaşar, göç olmaz, terör olmaz üretim olur.

(.....) (27.01.2022 07:48) : Bakanlıklarda Müsteşarlık makamı yeniden kurulmalı. Bu makama gelecek insanlar sahada eleman olarak çalıştıktan sonra (Ziraat Mühendisi- Veteriner Hekim olarak 5 yıl) şube müdürü, il md.yrd, il Md, Bakanlık Daire Başkanı gibi makamlarda bulunduktan sonra Müsteşar Yrd ve Müsteşar olmalıdır. Ömrü yeterse....!!!

(.....) (27.01.2022 07:48) : İşletmesi hasar gören Arkadaşlara geçmiş olsun. Rabbim hayırlı ve bereketli işler versin.

Saygılarımla

(.....)

(.....) (27.01.2022 07:50): 🙌🙌🙌🙌♂

(.....) (27.01.2022 07:50): 🙌🙌🙌🙌

(.....) (27.01.2022 07:54): Kıymetli dostlar katma değer vergisi oranında değişiklik yapılması planlanıyor

Bununla alakalı bir çalışma yapıyorum

Bu konuda görüş ve fikirlerinize ihtiyacım var

Katma değer Vergisi süt ve et ürünlerinde perakende satışta %8'den %1'e düşürülmesi teklif ediliyor ve Kabul göreceği gibi

Geçmişte hatırlayacaksınız yem üzerindeki katma değer vergisi sıfırlanınca sadece 15 günlük bir faydası olmuştu

Biz üretenler ve mezbahacılar kasaplar için faydası zararı ne olur

Görüş ve fikirlerinizi benimle paylaşır mısınız

SELAMETLE

(.....) (27.01.2022 07:56): (.....) bey yemde kdv yi kaldırılar üretilmeye zararı oldu.

(.....) (27.01.2022 07:56): Sayın (.....) bu işin sonu döner dolandır bize dokunur.Hiç bir faydası olmaz.

(.....) (27.01.2022 07:57): Yemdeki kdv yi sütün kdv sine denk geliyordu

(.....) (27.01.2022 07:57): Süt teki kdv yüzde 8 den 18 çıkmalı

(.....) (27.01.2022 07:58) : Kdv yi düşürmek kasabın ekmeğine yağ sürmektir.Düşüreceğine aradaki farkı gerçek bu işi yapana versin.

(.....) (27.01.2022 07:59) : Yeme tekrar yüzde 18 kdv gelmeli (.....) size soruyorum yemcişden yannamışsın çiftçiden mi

(.....) (27.01.2022 08:00): Özellikle kasapları temsil eden sivil toplum örgütleri bu konuda baskı yapıyorlar

Süt sanayicileri de aynı şekilde %1'e düşmesi için baskı yapıyor Önemli olan şu bize faydası olur mu olmaz mı

Bu işle alakalı bizim hiçbir lobimiz yok çalışmamız yok maalesef

Ben de bununla alakalı bir çalışma hazırlıyorum

Bize faydası olur mu olmaz mı olmazsa neden olmaz olursa neden olur

Bütün bunları madde madde sıralamam gerekiyor

Benim bugüne kadar ki tecrübelerime bakarak fiyatı yükselen bir ürün de yapılacak bu indirim yine yemdeki gibi

15 günde eriyip gidecek

Devlet ciddi bir gelir kaybına uğrayacak

Onların savunması ise

Katma değer vergisi oranlarının yüksek olmasından dolayı tüketim düşükmüş bunu kaldırdıklarında tüketim artacaktı

Kayıtdışılık azalacaktı

(.....) (27.01.2022 08:00): Yemdeki katma değer vergisinin kaldırıldığında ilk itiraz eden ve kaldırılmasını istemeyen bendim

Konu hakkında yaptığım videolar YouTube'da mevcut

(.....) (27.01.2022 08:01): Sağol

(.....) (27.01.2022 08:01): (.....) kasap bıçak fiyatı üç beşlira düşünce tezgah fiyatını düşürdüğünü gördüm mü?

(.....) (27.01.2022 08:02) : Kadapları ekmeğine yağ+bal sürmek olur başka işe yaramaz.....

(.....) (27.01.2022 08:02): Ama acil yeme kdv gelmeli süttün kdv sini kullanmak için

(.....) (27.01.2022 08:06): [sürelili mesajları etkinleştirdi. Tüm yeni mesajlar, gönderildikten 7 gün sonra bu sohbetten kaybolacak.]

(.....) (27.01.2022 08:03): İlaç faturası ve mazot faturasın kdv si yetmiyor

(.....) (27.01.2022 08:04): Yeni yapılan yatırımlardan dolayı şirketlerin rezervinde bulunan katma değer vergisi süt satışıyla birlikte yavaş yavaş eriyerek tahsilat yapıyordu Fabrika yemindeki yüzde sekizlik katma değer vergisi süt satışındaki yüzde sekizlik katma değer Vergisi'ne aşağı yukarı denk gelerek rezervleri dengede tutuyordu

Şimdi büyük işletmelerin katma değer vergisi rezervleri tükendi süt satışında katma değer vergisi ödemek zorunda kalıyorlar

İşletmelerin diğer girdilerindeki katma değer oranları ve miktarı süt satışına yetmiyor

Eksileri ve artıları konuşalım Bu konuda bizim hiçbir çalışmamız yok ama bu konu bizi çok etkileyecek onlar çok bastırıyorlar

(44) "Hayvancılık Platformu" isimli WhatsApp grubunda 03.02.2022 tarihinde yapılan bir başka yazışma silsilesi aşağıda yer almaktadır:

(.....) (03.02.2022 21:13) : Ülkemizde besilik fiyatı artıyor bugün İzmir Ödemiş pazarında canlı kg 45 TL geliyor ayrıca kırşehirde kesim fiyatı Angus 72 TLden ye Avrupa danası 73 TL den kesildi diğer bölgelerde Kesim fiyatları artıyor eğer bakanlık acilen önlem almazsa yarına kesilecek dana bulunmayacak tabi şuanda en ucuz Kırmızı et diğer Gıda maddelerine göre

(.....) (03.02.2022 21:16):

<00000544-PHOTO-2022-02-03-21-16-26.jpg eklendi>

(.....) (03.02.2022 21:22) : Arkadaşlar şuanda ben bir üretici olarak yarını göremiyorum piyasalar ne olacak kesim fiyatı yükselecekmi veya düşecekmi hayvanları kestiğimde yerine hayvan koya bilecekmiyim bunları hepimiz düşünüyoruz ama çözüm acilen bulunması lazım yarın başka ülkelerden et gelirse inanin hepimiz biteriz Bakanlık acilen çözüm üretmesi lazım günü kurtarma meseli olmaması lazım

(.....) (03.02.2022 21:26) : Kusura bakmayın, anlayamıyorum. Bakanlık neye çözüm bulacak. Birde süspense etmeden gelecek et fiyatı şu anda 72-75 bandında. Ve artık dünyada et kıymetli. Oyle her ulkeden et çok kolay ve ucuza gelmeyecek. Nasıl bir çözüm istiyorsunuz veya çözüm nedir.

(.....) (03.02.2022 21:27) : Et İtlatını açarlarsa avrupada yaşlı sığır fazla dana yerine onları getirecekler

(.....) (03.02.2022 21:32): Merhabalar Kırşehir'de kim 73 TL'den hayvan kesti bilgi verebilir misiniz?

(.....) (03.02.2022 21:35) : Ben yarın kesim yapacam ancak yerine hayvan koysam maliyetler ciddi manada yüksek hesap ediyorum işin içinden çıkamıyoruz tarım bakanlığı acilen üreticilere çözüm üretmesi gerekiyor aksi takdirde kırmızı et üretimi durursa vay halimize

...

(.....) (03.02.2022 22:47): Burada önemli olan etlik hayvan sayısının yeterliliği dir. Eğer yeteri kadar hayvan olmazsa fiyatına bakılmaksızın ithal etmek zorunda kalınacaktır. Gerçek sorun yetiştirici maliyetlerini düşürmemekte. Girdi maliyeti düşerse yetiştirici hayvan sayısını arttıracak. Yoksa bu hali ile ithal bir tercih değil mecburiyet olacaktır. Hayırlı kandiller.

(.....) (03.02.2022 22:50): Herkese hayırlı kandiller. 90 TL ye mal olan eti görev zararı olarak yarı fiyata getirip enflasyonu dengeleyeceğim derse tabi hiç şaşırımm çünkü enflasyon da daha çok zarar görüyorlar

(.....) (03.02.2022 22:55) : 🙌🙌🙌

- (45) “Hayvancılık Platformu” isimli WhatsApp grubunda 05.02.2022 tarihinde yapılan bir başka yazışma silsilesi aşağıda yer almaktadır:

(.....) (05.02.2022 18:32) : Arkadaşlar bugün tmo yetkileri çiftliğe geldi hayvanları sayım yaptılar adetlerin doğru olup olmadığını söylediklerine göre bazı işletmelerde fazla arpa vermişler onları bulmaya çalışıyorlarmış

(.....) (05.02.2022 18:34): Kıymetli arkadaşlarım maalesef hayvancılarımızın bazıları toprak mahsulleri ofisinden aldıkları arpa ve mısırı tekrar serbest piyasaya satıyorlar

Arpayı 3800 TL'den satıyorlar

Mısır'da 3800 TL'den satıyorlar

Bu şekilde davranmaya devam ederlerse devlet verdiği desteği çekebilir

Bu konu suistimal edilmemeli

(.....) (05.02.2022 18:36) : Zaten Tmo istediğimiz kadar arpa vermiyor şimdide bu bir işin içine girmişler benim işletmemde hayvan sayısı doğru çıktı hadi çıkmasaydı dedim tutanak tutup bu dediklerine tmo dan arpa talebi yapamazsınız 1 yıl boyunca düştümüz duruma bakın arpa yok mısır yok böyle bir sopa var

(.....) (05.02.2022 18:38) : 525 tane küçükbaş hayvana 3100 kg arpa verdi TMO saka gibi, ihtiyaç ı olan kişiden kesip tüccarlığı yapanlara verilerse gayet normal suistimal edilmesi

(.....) (05.02.2022 18:54) : (.....) bey kendi arpasını satıyorlar tmo aldığını hayvanlarına yediyor yazık yaaaa

- (46) “Hayvancılık Platformu” isimli WhatsApp grubunda 13.05.2022 tarihinde yapılan bir başka yazışma silsilesi aşağıda yer almaktadır:

(.....) (13.05.2022 09:10): Girdi maliyetlerinin artmasıyla, son aylarda kırmızı et fiyatları ülkemizdeki ve dünyadaki fiyat dalgalanmalarına paralel olarak yükselme eğilimine girmiştir. Ülkemizde yakın zamanda kırmızı et arzında bir sıkıntı görmemekle beraber, besiye alınacak hayvan talebinin yurt içinden karşılanmasında eksiklik olacağı bununla beraber süt ineklerinde kesime gitme riski doğabileceği görülmektedir.

İvedilikle besilik hayvan ihtiyacının karşılanması için çalışma yapılması halkımıza uygun kırmızı et arzının devamı için acil ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sektörün geleceği için ithalatın sınırlı ve sektördeki paydaşlara zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi en önemli önceliğimizdir.

Bu sebeple bakanlığımızın belirleyeceği oranlarda, kayıt dışığında önüne geçebilmek adına, her işletmenin Gecen yıl yaptığı hayvan satışı Fatura üzerindeki adet baz alınmak suretiyle besilik ithalatı izni verilmesinin uygun olacağı

Üretici ve sanayici üyelerimizin görüşüdür.

Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği

(.....) (13.05.2022 09:13): #Gerekliydi ..

(.....) (13.05.2022 10:10) : 🙌🙌

(.....) (13.05.2022 10:26):

I.4 Değerlendirme

- (47) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmaları, uyumlu eylemleri ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemlerini yasaklamaktadır.
- (48) Bu çerçevede, anılan Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir ihlal sonucuna ulaşabilmek için teşebbüslerin, amacı veya etkisi rekabeti engellemek, bozmak ya da kısıtlamak olan bir anlaşmanın ve/veya uyumlu eylemin tarafı olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Teşebbüsler arasında oluşturulan koordinasyonun gücündeki ve ortaya çıkış şeklindeki farklılıkların bir sonucu olarak madde kapsamında "anlaşma" ve "uyumlu eylem" olarak iki farklı nitelendirmeye gidilmiştir. Böylelikle ekonomik aktörlerin piyasada alacakları kararları bağımsız bir biçimde belirlemeye yönelik sahip oldukları yükümlülüğe aykırı olabilecek tüm irade uyuşmalarının ve bunların olası alternatif tezahürlerinin hüküm kapsamına alınması sağlanmıştır.
- (49) Yukarıda hükmüne yer verilen 4. maddenin gerekçesine de değinmek kanun koyucunun yaklaşımını göstermek açısından faydalı olacaktır. İlgili gerekçede uyumlu eyleme ilişkin olarak şu ifadeler yer almaktadır: *"...Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur. Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik bir işbirliği sağlayan doğrudan veya dolaylı ilişkiler de eğer aynı sonucu doğuruyorsa yasaklanmıştır. Böylece teşebbüslerin kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir.... ..Rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların yasaklandığı bir hukuk düzeninde genellikle bu tür anlaşmalar gizli yapılmakta ve bunların varlığının ispatı oldukça güç, bazen de imkânsız olmaktadır. Bu nedenle Maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen hallerin varlığı halinde teşebbüslerin uyumlu eylem içinde oldukları karinesi kabul edilmiştir. Böylelikle uyumlu eylem içinde olmadıklarını ispat yükü ilgili teşebbüslere geçirilmiş bulunmakta ve ispat güçlüğü nedeniyle Kanunun işlemez hale gelmesinin önlenmesi amaçlanmıştır."*
- (50) 4054 sayılı Kanun'a benzer şekilde, üç farklı koordinasyon türüne²² yer veren Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Anlaşma'nın (ABİDA) 101. maddesinin içerdiği bu sınıflandırmanın, yukarıda ifade edilen amaca yönelik olduğu ve teşebbüsler arası koordinasyonun ortaya koyulması halinde, işbirliğinin türüne ilişkin net bir sınıflandırma yapılmasının madde kapsamında yapılacak hukuki analizi etkilemeyeceği kabul edilmektedir²³. Bu kapsamda, çoğunlukla birbirlerinden net bir şekilde ayrılamayan bu terimlerin nihai amacının; teşebbüslerin bağımsız karar almaları ile davranışlarını koordine etmeleri arasındaki ayrımı nitelemekten öteye geçmediği söylenebilecektir. Buna binaen anlaşma ve uyumlu eylem kavramları arasındaki farkın, bu kavramların işaret ettiği eylemlerin farklı sonuca yol açmasından ziyade eylemlerin ne şekilde ortaya çıktığına dair olduğu söylenebilecektir.
- (51) Rekabet hukuku uygulamasında "anlaşma" kavramı geniş olarak yorumlanmakta, herhangi bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında kabul edilmesi için yazılı olması, hukuki bağlayıcılığının bulunması veya bir yaptırım içermesi gerekmemektedir. Aksine 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin, şekline bakılmaksızın, taraflar arasında belirli bir irade uyuşmasını içeren, tüm anlaşma ve/veya uyumlu eylemleri kapsadığı kabul edilmektedir. Yine anlaşma tarafı herhangi bir teşebbüsün, anlaşmanın oluşmasına sınırlı katkı vermesi veya tam olarak anlaşmayı uygulamaması, teşebbüsün anlaşmanın tarafı olmadığı anlamına gelmemektedir.

²² Concerted practice", "agreements between undertakings", "decisions by associations of undertakings"

²³ Case C-49/92 P *Commission v Anic Participazioni* para.3

- (52) Mevcut dosyanın konusunu kırmızı et üretiminde faaliyet gösteren teşebbüslerin rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşma sonucunda arz miktarını kontrol ederek veya fiyat anlaşmaları yoluyla fiyatların yükselmesine neden olabilecek eylemler içinde buldukları iddiaları oluşturmaktadır. Hakkında inceleme yapılan teşebbüslerde gerçekleştirilen yerinde incelemelerde “Hayvancılık Platformu” isimli WhatsApp grubuna ulaşılmıştır. İncelemelerin yapıldığı tarihte 256 katılımcısı bulunan grubun 2022 yılının Ocak ayında kurulduğu anlaşılmaktadır. Grubun katılımcılarının çeşitli ölçekte besicilik faaliyeti yürüten teşebbüsler, sektör bilgisine ve sektörde bilinirliğe sahip kişiler, gazeteciler ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının yetkilileri olduğu ve grupta genellikle sektöre yönelik sorunların ya da gelişmelerin konu edildiği görülmektedir²⁴.
- (53) “Hayvancılık Platformu” adlı WhatsApp grubundaki yazışmalar incelendiğinde, kesim fiyatının besiciler açısından önemli olduğu ve sıkı bir şekilde takip edildiği anlaşılmaktadır.
- (54) Kesim fiyatı, canlı hayvanların üreticiler tarafından et kombinalarına ve kesimhanelere kesim için verilirken kesimciler tarafından karkas et üzerinden kilogram başına belirli bir fiyat verilerek uygulanan fiyatı ifade etmektedir. 2017-2021 yılları arasında ülkemizde uygulanan ortalama kesim fiyatlarının aylık bazda seyrine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir²⁵.

Tablo 19- UKON Tarafından Kombina ve Kesimhanelerden Alınan Ortalama Dana Yağsız Kesim Fiyatları, 2017-2021 (ESK Hariç)

Yıl/Ay	Dana Bıçak Yağsız TL/kg	Yıl/Ay	Dana Bıçak Yağsız TL/kg	Yıl/Ay	Dana Bıçak Yağsız TL/kg	Yıl/Ay	Dana Bıçak Yağsız TL/kg	Yıl/Ay	Dana Bıçak Yağsız TL/kg
2017 (Ocak)	25,04	2018 (Ocak)	26,52	2019 (Ocak)	27,44	2020 (Ocak)	31,90	2021 (Ocak)	36,54
2017 (Şubat)	24,98	2018 (Şubat)	26,74	2019 (Şubat)	28,24	2020 (Şubat)	34,26	2021 (Şubat)	39,28
2017 (Mart)	25,26	2018 (Mart)	27,35	2019 (Mart)	28,95	2020 (Mart)	35,40	2021 (Mart)	39,77
2017 (Nisan)	26,48	2018 (Nisan)	28,58	2019 (Nisan)	30,39	2020 (Nisan)	35,41	2021 (Nisan)	39,77
2017 (Mayıs)	27,34	2018 (Mayıs)	28,70	2019 (Mayıs)	31,14	2020 (Mayıs)	37,84	2021 (Mayıs)	40,87
2017 (Haziran)	28,31	2018 (Haziran)	28,98	2019 (Haziran)	31,05	2020 (Haziran)	37,64	2021 (Haziran)	44,40
2017 (Temmuz)	27,99	2018 (Temmuz)	29,20	2019 (Temmuz)	30,72	2020 (Temmuz)	36,70	2021 (Temmuz)	43,75
2017 (Ağustos)	27,84	2018 (Ağustos)	28,45	2019 (Ağustos)	31,08	2020 (Ağustos)	36,62	2021 (Ağustos)	44,58
2017 (Eylül)	27,83	2018 (Eylül)	30,61	2019 (Eylül)	31,26	2020 (Eylül)	36,46	2021 (Eylül)	44,20
2017 (Ekim)	26,79	2018 (Ekim)	28,80	2019 (Ekim)	30,32	2020 (Ekim)	35,06	2021 (Ekim)	45,15
2017	25,67	2018	28,66	2019	30,48	2020	35,62	2021	49,66

²⁴ İlgili grup katılımcılarının bazılarının “(.....)” isimleriyle kayıtlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, diğer katılımcıların numaralarının rehberde kayıtlı olmaması sebebiyle sadece telefon numaraları tespit edilebilmiştir.

²⁵ Hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüslerden kesim fiyatları talep edilmiştir. Bununla birlikte, her teşebbüsün kesim için hayvan kabul etmemesi, bazılarının sınırlı sayıda hayvan kabul etmesi ve diğerlerinin de verilerinin karşılaştırılabilir olmaması nedeniyle, UKON'un coğrafi bölgeler bazında çeşitli teşebbüslerin fiyatlarının ortalamasını esas alarak hesapladığı ve resmi sitelerinde yayınladığı fiyatlar kullanılmıştır

22-28/443-180

(Kasım)		(Kasım)		(Kasım)		(Kasım)		(Kasım)	
2017 (Aralık)	25,96	2018 (Aralık)	27,23	2019 (Aralık)	31,16	2020 (Aralık)	35,67	2021 (Aralık)	60,48

Kaynak: UKON Haftalık Kesim Fiyatları Verileri

- (55) Yukarıdaki tablo incelendiğinde kesim fiyatlarının Ocak 2018 ile Aralık 2021 arasında kilogram başına 26,52 TL'den 60,48 TL'ye yükseldiği görülmektedir. Aynı dönem için Tablo 17'de yer verilen et-yem paritesi incelendiğinde paritenin, 22,65 kilogramdan 15,89 kilografa gerilediği anlaşılmaktadır.
- (56) 2022 yılında kırmızı et fiyatlarının önemli ölçüde yükselmesi sebebiyle, 2022 yılında kesim fiyatının seyrine haftalık bazda aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 20- UKON Tarafından Kombina ve Kesimhanelerden Alınan Ortalama Dana Yağsız Kesim Fiyatları, 2022 (ESK Hariç)

2022 Yılı Hafta	Dana Bıçak Yağsız TL/kg	2022 Yılı Hafta	Dana Bıçak Yağsız TL/kg
6 Ocak	59,94	31 Mart	86,97
20 Ocak	67,73	7 Nisan	87,14
27 Ocak	68,06	14 Nisan	87,00
3 Şubat	68,22	21 Nisan	86,87
10 Şubat	68,30	28 Nisan	90,23
17 Şubat	68,25	5 Mayıs	97,28
24 Şubat	69,32	12 Mayıs	100,42
3 Mart	71,01	19 Mayıs	98,70
10 Mart	79,32	26 Mayıs	97,06
17 Mart	86,54	2 Haziran	96,97
24 Mart	85,66	9 Haziran	96,35

Kaynak: UKON Haftalık Kesim Fiyatları Verileri

- (57) Yukarıdaki tablo incelendiğinde kesim kilogram fiyatının 2022 yılının Ocak ile Haziran ayları arasında 59,94 TL'den 96,35 TL'ye yükselerek yaklaşık %60 oranında artış kaydettiği görülmektedir. Mayıs ayının başında 100 TL'nin üzerine çıkan kesim fiyatları, haziran ayının başında doğru 96 TL seviyelerine gerilemiştir.
- (58) Tablo 17 çerçevesinde 2022 yılının ilk beş ayında gerçekleşen ortalama et-yem paritesi incelendiğinde ise, bir kilogram karkas et karşılığında alınabilecek besi yemi miktarındaki düşüşün devam ettiği ve paritenin 15,34 kilografa gerilediği görülmektedir.
- (59) İnceleme kapsamında elde edilen bilgiler sonucunda, kesim fiyatının her ilde farklılık gösterdiği, buna bağlı olarak besicilerin hayvanlarını kesim için kesim fiyatının daha yüksek olduğu illere nakledebildikleri bilgisi edinilmiştir. Her ilde farklı bir kesim fiyatının oluşmasının nedeninin temel olarak canlı hayvanın özelliklerine bağlı olduğu, buna ek olarak ise kesim yapılan ilde bulunan kırmızı et sanayisinin ve kırmızı et talebinin yoğunluğunun da kesim fiyatını etkilediği bilinmektedir. Buna bağlı olarak, "Hayvancılık Platformu" adlı WhatsApp grubunda, illerde oluşan kesim fiyatlarının paylaşılmasının nedeninin, başta yem maliyeti olmak üzere artan maliyetlerden ötürü, besiciler için kesim fiyatının zaman içinde daha önemli hale gelmesi olduğu değerlendirilmektedir.
- (60) Yatay İşbirliği Anlaşmaları Hakkında Kılavuz'un (Yatay Kılavuz) 45. paragrafı; "...bilgi değişimi, rekabete duyarlı bilgilerin değişimi ile pazardaki belirsizliği azaltıyor ve rekabeti kısıtlayıcı işbirliğini kolaylaştırıyorsa, 4. madde kapsamında ihlal teşkil edebilecektir." ifadelerini; aynı Kılavuz'un 57. paragrafı ise "...rakiplerin, gelecekte uygulamayı planladıkları fiyat, üretim ya da satış miktarı gibi rekabete duyarlı bilgileri aralarında değişmesi, genellikle fiyat ya da miktar tespiti amacı taşıdığı için, normal koşullar altında kartel olarak değerlendirilir." ifadelerini içermektedir. İlgili hükümlerden,

geleceğe yönelik rekabete hassas bilgilerin piyasada rekabet edilen başka bir teşebbüsle paylaşılmasının, rekabeti ihlal edebileceği değerlendirilmektedir.

- (61) Ancak ilgili Whatsapp grubunda, hâlihazırda oluşmuş kesim fiyatlarının paylaşıldığı hususu göz önüne alındığında, bu paylaşımların pazardaki belirsizliği ortadan kaldırmak ya da fiyat tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmediği kanaatine ulaşılmaktadır.
- (62) Bununla birlikte, bir ürünün arz miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi de rekabet hukuku kapsamında incelenen eylemlerdendir. Hem Bakanlığın başvurusunda hem de çeşitli sosyal medya organlarında yapılan paylaşımlarda, esas faaliyeti besicilik olmayan bazı kişilerin, üreticiye hayvanlarını kesime göndermemeleri ve buna bağlı olarak fiyatın artacağı yönünde telkinlerde bulunduğu görülmektedir. Ancak, hakkında inceleme yapılan teşebbüslerde gerçekleştirilen yerinde incelemelerde, arz miktarının kısıtlanmasına yönelik bir anlaşmanın varlığına dair herhangi bir belge elde edilememiştir.
- (63) Ayrıca inceleme sürecinde elde edilen bilgilerden, hayvanların belirli bir yaştan sonra kesilmeyerek bekletilmesinin ekonomik olarak rasyonel olmadığı, belirli bir yaştan sonra hayvanın daha çok yem tükettiği ancak kilo almadığı, dolayısıyla hayvanın ekonomik anlamda karlılığını yitirdiği bilgisi edinilmiştir. Buna ek olarak, besicilik işletmelerinin %97,5'inin 50 adetten az hayvan ile faaliyet gösteren küçük teşebbüsler olduğu dikkate alındığında arzın kısıtlanmasına yönelik olası bir anlaşma için uygun bir pazar yapısının olmadığı söylenebilecektir²⁶.
- (64) Sonuç olarak, kesim için beklemenin ekonomik açıdan rasyonel olmaması, kırmızı et sektöründe küçük üreticilerin çoğunluğu oluşturması, yerinde inceleme yapılan yüksek kapasiteli teşebbüslerde de konuya ilişkin belge bulunamaması hususları bir arada değerlendirildiğinde arz miktarının piyasa dışında belirlendiğine yönelik bir bulguya ulaşılamamıştır.
- (65) Bununla birlikte başvuruda da yer verildiği üzere, üreticilerin takip ettiği çeşitli sosyal medya organlarında üretici olmayan kişiler tarafından yapılan ve "olması gereken" kesim fiyatının temenni şeklinde belirtildiği ve kesim konusunda yönlendirmelerin olduğu paylaşımların, sektörde faaliyet gösteren özellikle düşük kapasiteli üreticilerin ticari kararlarını alırken bu söylemlerin daha fazla etkisinde kalabileceği hususu göz önüne alındığında, rekabet hukuku bağlamında endişe doğuracak eylemlere sebebiyet verebileceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda hem UKON hem de TÜKETBİR ile yapılan görüşmelerde bu endişe iletilmiş ve üyelerine bu tarz paylaşımlar konusunda uyarıda bulunmalarının faydalı olacağı bilgisi verilmiştir. TÜKETBİR tarafından, hâlihazırda üyeleri olan üreticilerin uyarıldığı ve üyelerinin bu tür paylaşımlara itibar etmemeleri gerektiğini belirten yazıların basınla ve üyeleri ile inceleme sürecinin başlamasından önce paylaşıldığı belirtilmiştir²⁷.
- (66) Sonuç olarak yerinde incelemede tespit edilen "Hayvancılık Platformu" isimli Whatsapp grubu içinde yer alan yazışmalar incelendiğinde;
- yazışmalarda genellikle grup üyelerinin besicilik sektörüne ilişkin olarak üretilecek politikalar hakkındaki temennilerinin yer aldığı,
 - piyasada oluşan fiyatlara ve yükselen maliyetlere ilişkin birtakım şikayetler ve temenniler dile getirilse de söz konusu şikayetlerin ve temennilerin 4054 sayılı

²⁶ Bu işletmelerin sahip olduğu hayvan sayısı ise toplam hayvan sayısının %74'üne tekabül etmektedir

²⁷ <https://www.tarimdanhaber.com/tarim/kirmizi-et-ureticileri-birliginden-hayvanlari-kestirmeyin-h17672.html>

Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir anlaşma ve/veya uyumlu eylem olarak değerlendirilemeyeceği,

- sektör hakkında bilgi sahibi olan kişilerin yazışmalarda yer alan görüşlerinin ise yatırım tavsiyesi ya da fiyat ve maliyetlerin seyrine ilişkin spekülâtif nitelikte görüşler olmanın ötesine geçmediği

kanaatine ulaşılmıştır.

- (67) İncelemeler kapsamında yapılan tespit ve değerlendirmeler, ülkemizde kırmızı et fiyatlarında son dönemde meydana gelen fiyat artışlarının rekabet karşıtı eylemlerden ziyade besicilik sektöründe ve sektörün gelişiminde karşılaşılan yapısal sorunlardan ve maliyet artışlarından kaynakladığını göstermektedir.
- (68) Sonuç olarak yukarıda yer verilen bilgi, belge ve değerlendirmeler çerçevesinde; ilgili pazarda yer alan ve hakkında inceleme yapılan teşebbüslerin, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık oluşturur nitelikte bir anlaşma veya uyumlu eyleme taraf olduklarına ilişkin somut bir bulgu elde edilememiştir.

J. SONUÇ

- (69) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.